

# OPIEKUN KATOLICKI

Nr 42.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Rok XV.

Bytom (Beuthen O.S.) dnia 30 maja 1888.

*Opiekun Katolicki* wychodzi co środę i sobotę. *Przedpłata kwartalna* wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 1 markę; w Austrii z przesyłką 75 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. *Listy* nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyi lub Ekspedycyi „Opiekuna Katolickiego“ w Bytomiu (Beuthen O.S.) Dyingstrasse 27. *Za ogłoszenia* płaci się od wiersza petytowego lub zajętą miejscą 20 fen.

*Ogłoszenia* przyjmuje Ekspedycya w miejscu, jako też i w Wrocławiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Frencler, ulica Senatorska Nr. 18. — W Frankfurtu u. M. Daube & Co. — W Paryżu i na całą Francją A. Sławiński Paris, Rue Vézeléy Nr. 3. *Rękopisma* nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają nieozcone.

Bytom, dnia 29 maja.

Położenie polityczne, mianowicie co się tyczy sąsiedzkich stosunków Niemiec, zaczęła się z niewiadomego powodu nagle zacieśniać i gmatwać.

Do niedawna jeszcze odzywały się głosy zwłaszcza od Petersburga, jakoby cała Europa wyłącznie zajęta była chorobą cesarza Fryderyka i dla tego nikt nie myśli chwilowo o mąceniu pokoju powszechnego.

Tymczasem ni ztąd ni zowąd gazety niemieckie, o których głoszą, że otrzymują wskazówki: jak i co mają kiedy pisać, zaczynają z przyczyn po prostu błahych ujadać na Moskala.

Co więcej, w ostatnim czasie pojawiła się w Berlinie pogłoska, jakoby rząd niemiecki zamierzał tymczasowo na własną rękę znacznie podwyższyć cło, nałożone na zboże, pochodzące z pod berła rosyjskiego, w tem przypuszczeniu, że parlament niemiecki zgodzi się na tę podwyżkę, skoro zbierze się na nowo.

Jeżeli wieść ta się potwierdzi, spodziewać się można, że i rząd rosyjski nie przyjmie podwyższenia cła całkiem obojętnie i odpowie na nie albo przez podwyższenie ceł od wyrobów niemieckich, wprowadzanych do dzierzaw rosyjskich, albo najmniej przez to, iż poddanym cesarstwa niemieckiego, przebywającym dla zarobku w granicach carstwa, utrudni jeszcze bardziej tam pobyt, jeśli ich całkiem nie wydali z obrębu swych granic.

Z drugiej zaś strony t. j. od granicy francuzkiej słycać także o jakichś nieporozumieniach między obu sąsiednimi rządami. Przed mniej więcej tygodniem władze fran-

cuzkie nie przepuściły przez granicę jakiegoś żyda, co chciał dla interesów dostać się do pewnego miasta francuzkiego, ponieważ nie postarał się był poprzednio o upoważnienie do robienia we Francyi interesów od tamtejszej władzy departamentowej

O to wielki krzyk podniosły wszystkie gazety żydowskie, a do nich teraz przyłącza się nawet jedna z gazet półrządowych i grozi Francuzom jakimś srogim odwetem.

Jeżeli do tego wszystkiego dodamy to, co donosi telegraf z półwyspu bałkańskiego że tam niemożliwie wszędzie wre niby w garnku, przyjść musimy do przekonania, że pokój europejski obecnie spoczywa na bardzo wątplych podstawach i lada dzień może nam sprowadzić nieprzewidzianą niespodziankę wojenną.

— Królewiecka „Hartung Ztg.“ dowiadyuje się z wiarogodnego źródła co następuje: Rząd rosyjski wziął się teraz energicznie i szybko do wydalania Niemców. Między innymi wręczono świeżo wielu niemieckim dzierżawcom i administratorom w Królestwie Polskiem dekrety banicyjne, na mocy których mają oni w przeciągu sześciu tygodni miejsce zamieszkania swego opuścić. Wszystkie starania czynione w celu odwróceniu tego nie-szczęścia, jak np. przez przyjęcie rosyjskiego poddaństwa, nie odnoszą żadnego skutku, ponieważ rząd rosyjski nie uwzględnia próśb o naturalizację Niemców. Straszna nędza powstanie skutkiem tego w owych kołach, a liczne rodziny, z których wiele już od 50 lat tamże swe gospodarstwa mają, doprowadzone zostaną do stanu żebraczego.

Bardzo słuszną jest skarga dzienników

niemieckich, wiemy to bardzo dobrze z doświadczenia własnego, bo takiemu losowi uległo wiele rodzin polskich z Prus wydalonych. Pisma niemieckie skarżące się na te nieludzkie środki winny pamiętać o tem, że nie są one wynalazkiem rosyjskiem, tylko naśladownictwem. —

## Uroczystość Bożego Ciała.

Można powiedzieć, że kościół zawsze obchodził święto Bożego Ciała, bo zawsze obchodził doroczną pamiątkę ustanowienia Eucharystyi w Wielki Czwartek. Ale te tajemnice Wielkiego Tygodnia nie pozwalają oddać się radości i obchodzą z odpowiednią wystawnością, wypadło więc obrać inny czas dla oddania publicznej czci Bogu, pod postaciami chleba utajonego.

Szczególna jednak uroczystość, na cześć Najśw. Sakramentu, jaką dzisiaj kościół obchodzi, jest z uroczystości Boskich najpóźniejszą. Najprzód Robert, biskup leodyjski, w 1246 r. zaprowadził ją w swojej dycezyi, będąc do tego nakłonionym objawieniem, jakie miała święta Juliana, przeoryssa klasztoru Montis Cornillon, niedaleko Leodium, a jeszcze bardziej gorącym pragnieniem wielbienia Boga coraz więcej w Sakramencie miłości i obudzenia wiary w wiernych.

Urban VI, który był wprzód archidyakonem w Leodyum, widział zbawienne skutki tej uroczystości w dycezyi leodyjskiej, wydał bullę roku 1264, rozciągając ją do całego świata, w której tak się wyraża: „Chociaż odnawiamy codziennie ustanowienie Najświętszego Sakramentu, jednak uznajemy za rzecz przyzwoitą, obchodzić ją uroczystej przynajmniej raz do roku, dla zawstydzenia błędnowierców: bo w Wielki Czwartek

§ 46. Jeżeli wybór dozoru kościelnego w ogóle do skutku nie przyjdzie, albo większość wybranych dozorców kościelnych wzbrania się przyjąć lub wykonywać swój urząd, albo po rozwiązaniu dozoru kościelnego nowo obrany dozór rozwiązany być musi, prezes regencyjny (starosta) ma prawo zarządzić komissaryozne zawiadywanie spraw majątkowych kościelnych z zastosowaniem odpowiednim myśli §§ 9 do 11 prawa z 20 maja 1874.

Jeżeli wybór reprezentacji gminy do skutku nie przyjdzie albo większość reprezentantów wzbrania się przyjąć lub wykonywać swój urząd, albo po rozwiązaniu reprezentacji gminy nowo obrana reprezentacja rozwiązana być musi, prezes regencyjny (starosta) ma prawo sprawy tak dozoru kościelnego jak i reprezentacja gminy kazać komissarycznie zawiadywać.

## VIII. Prawo nadzorcze.

§ 47. Prawo niniejsze nie narusza prawideł administracyjnych prawnych. (gesetzlichen Verwaltungsnormen.)

Przełożonym władzom kościelnym prawnie przysługujące prawa nadzoru i przyzwolenia na pewne czynności administracyjne, wykonywane będą z ograniczeniami w następujących przepisach zawartymi.

§ 48. Jeżeli przełożona władza kościelna z

## PRAWO

## O ZARZĄDZIE MAJĄTKU

w gminach katolickich

z dnia 20 Czerwca 1875.

### III.

§ 41. W tych częściach kraju gdzie gmina cywilna do ponoszenia kosztów na potrzeby kościelne gminy parafialnej prawnie jest zobowiązana, tak etat jak i rachunki roczne równocześnie z przepisaniem w § 21 publicznem wyłożeniem takowych, w odpisie burmistrzowi udzielone być winny.

### VII. Przepisy wykonawcze.

§ 42. Polecenia co do prowadzenia interesów mogą być udzielone dozorowi kościelnemu lub reprezentacji gminy tak przez władzę biskupią, jak przez naczelnego prezesa za wzajemnem porozumieniem się.

§ 43. Jeżeli władza biskupia w tych przypadkach, w których ma do w dania w porozumieniu się z władzą państwową rozporządzenie lub decyzją, z spraw swych nie korzysta, winna być do wykonania takowych przez władzę państwową wezwana. Jeżeli wezwaniu temu w prze-

ciągu dni trzydziestu po odebraniu go zadość nie uczyni, wykonanie praw przechodzi na władzę państwową.

W tych przypadkach w których władza biskupia lub władza państwowa, każda dla siebie, jednak w porozumieniu z drugą, ma do wydania rozporządzenie lub decyzją, władza zawiadzana o przyzwolenie, w przeciągu dni trzydziestu od odebrania wezwania oświadczyć się musi. Jeżeli się nie oświadczy, uważa się że przyzwala.

W razie nieudzielenego przyzwolenia (sprzeciwienia się), w wszystkich wypadkach co do różnicy, zdania między władzą biskupią a prezesem regencyjnym (starostą), rozstrzyga naczelnym prezes, co do różnicy zdania między naczelnym prezesem a władzą biskupią, minister spraw duchownych.

§ 44. W wydanych rozporządzeniach uwdatnionem być winno czy porozumienie się miało miejsce, lub też przyzwolenie wskutek zaniedbania terminu, za udzielone uważać należy, albo czy rozstrzygnięcie nastąpiło w skutek wniesionego sprzeciwienia się.

§ 45. Jeżeli dozorca kościelny wzbrania się przyjąć lub wykonywać swój urząd, rozporządza się nowy wybór. Jeżeli i nowo obrany dozorca kościelny urząd swój przyjąć lub wykonywać się wzbrania, prezes regencyi (starosta) ma prawo zamianowania dozorczy kościelnego z członków gminy wybieralnych.

kościół jest zajęty pojednaniem pokutujących, poświęceniem świętego Chryzma i wielu innymi obrzędami, nie pozwalającymi oddać się zupełnie czci tej wielkiej tajemnicy. Nadto poznaliśmy, gdyżmy jeszcze niższe miejsca zajmowali, że Bóg objawił niektórym pobożnym wiernym, iż ta uroczystość powinna być obchodzona w całym kościele.

Dlatego ponawiamy, aby w pierwszy czwartek po oktawie Zielonych Świątek, wierni pobożnie zbiegali się do kościoła, dla obchodzenia z duchowieństwem uroczystości Najświętszego Sakramentu, przez hymny i religijne śpiewy. Papież ten udzielił odpusty dla znajdujących się z pobożnością na nabożeństwie kościelnym; następcy jego nadali jeszcze obszerniejsze, dla obudzenia większej zaś żarliwości i pobożności w wiernych, i ta uroczystość stała się jedną z najpiękniejszych, najtkliwszych i największe uszanowanie nakazujących.

Processya i oktawa przydane przez Jana XXII-go, nadają wiele świetności tej uroczystości. Ciało Pańskie jest obnoszone po ulicach i po publicznych placach. Kapłan, obraz odwiecznego kapłana, który niesie Najświętszą Ofiarę, aby zlała swoje błogosławieństwo, na wszystkie miejsca, przez które przechodzi: kapłan mówiący, coż to za rozrzewniający widok przedstawia! Naokoło niego mnóstwo duchowieństwa poubieranego w najpiękniejsze i najkosztowniejsze szaty, z gorzącymi świecami w rękę, na znak żywej wiary. Przed nim, znaczna liczba młodych lewitów, w najczystszych komzach, pali kadzidło i rozrzucą kwiaty. Kapłani i diakoni śpiewają chwałę Jezusa Chrystusa. Processyą rozpoczynają różne bractwa z chorągiewkami N. Panny i innych świętych.

Nieraz ta processya, ludzi z ciekawości przybyłych, rozrzewniała aż do łez. Wtedy to najlepiej pokazuje się wartość obrzędów religijnych i ich szczęśliwe działanie na serce chrześcianina.

Urban IV nazaczył dla tej uroczystości Czwartek dla tego, że w Wielki Czwartek był ustanowiony Najświętszy Sakrament; a po oktawie Zielonych Świątek, aby wierni, oświeceni przez Ducha świętego z większą łatwością w tę tajemnicę wierzyli.

Przez całą oktawę tej uroczystości, stoją na oltarzu trzy kielichy wzniesione, na znak, iż to jest w całym znaczeniu uroczystość Ciała Pana Jezusa. U nas tego zwyczaju nie znają.

Processya i czytanie ewangelii przypominają wiernym chodzenie Pana Jezusa po wsiach i miasteczkach i opowiadanie ewangelii, oraz, że o tajemnicy Ciała Pańskiego piszą wszyscy czterej ewangeliciści.

praw nadzoru i przyzwolenia na pewne czynności, prawnie jej przysługujących, nie korzysta, winna być do wykonania takowych wezwana przez władzę nadzorczą państwową. Jeżeli wezwaniu temu w przeciągu dni 30 od odebrania go zadość nie uczyni, wykonanie praw przechodzi na władzę nadzorczą państwową.

§ 49. Przeciw rozporządzeniom przełożonej władzy kościelnej odmawiającym przyzwolenia na pewne czynności administracyjne, przysługuje dozorowi kościelnemu odwołanie się do naczelnego prezesa, który ostatecznie rozstrzyga.

§ 50. Uchwały dozoru kościelnego i reprezentacji gminy potrzebują do ważności swej przyzwolenia władzy nadzorczej państwowej w następujących przypadkach:

- 1) przy nabywaniu, pozbywaniu lub realnem obciążeniu własności gruntowej;
- 2) przy sprzedawaniu przedmiotów mających historyczną, naukową lub artystyczną wartość;
- 3) przy pożyczkach w myśl § 21 Nr. 4;
- 4) przy budowlach nowych do służby Bożej, dla duchownych lub innych służ kościoła, przeznaczonych budynków;
- 5) przy zakładaniu lub zmianie sposobu użytkowania z ementaryj;
- 6) przy zaprowadzeniu lub zmienianiu taksy opłat;

## Przegląd polityczny.

### NIEMCY.

Berlin. Uroczystość zaślubin ks. Henryka z ks. Ireną. O godzinie 11<sup>3/4</sup>, zebrała się rodzina królewska i goście w salonie błękitnym a w sąsiednim zielonym zamku w Charlottenburgu. Cesarzowa włożyła na głowę księżniczki Ireny koronę. Nastąpiło zawarcie ślubu przez urzędnika stanu cywilnego, którym jest hr. Otton Stolberg-Wernigerode, jako kierownik ministerstwa domu królewskiego, poczem udali się wszyscy porządkiem ustanowionym, poprzedzeni przez głównego marszałka księcia Salm-Reifferscheid-Dyck. Nadworny kaznodzieja Dr. Koegel w asystencji pastorów powitał parę młodą przy wejściu do kaplicy i poprowadził ją do ołtarza. Punktualnie o godzinie 12 zamieniono obrączki, a dokonanie tego obrzędu oznajmionem zostało 35 strzałami działowymi. Po błogosławieństwie kaznodziei przystąpiła cesarzowa do pary młodej i ucałowała ją. Ks. Henryk ukiąknął, ucałował matce ręce, poczem udała się para do cesarza, który ucałował syna i synową stojąco. Ztąd udali się nowożeńcy do salonu błękitnego, przyjmując tamże składane życzenia, a ztamtąd na galowe śniadanie. Toast na nowożeńców wniósł ks. następca tronu w imieniu cesarza.

Po śniadaniu udała się zaślubiona para do salonu zielonego w celu zmienienia toalety i udała się po południu o godzinie 3 z dworca w Charlottenburgu pociągiem nadzwyczajnym w drogę do zamku Erdmannsdorf.

— Poseł dr. Windhorst obchodzić będzie uroczystość swego złotego wesela w gronie rodziny w majątności swej Ostercappeln. Dostojny i zasłużony jubilat pragnie uniknąć urzędowych gratulacji. Ojciec św. ofiaruje mu w dniu jubileuszu wspaniałe ołtarz, a członkowie frakcji centrum złotą monstrancją dla kościoła Panny Maryi w Hanowerze, którego rychłe wykończenie jest serdecznym życzeniem dr. Windhorsta.

— Z Frankfurtu nad Menem donoszą: „Tutejsze duchowieństwo katolickie wezwane przez komitet postawienia pomnika dla cesarza Wilhelma, do wzięcia udziału w składkach na pomnik, odpowiedziało na to w dłuższym piśmie odmownie. Odmowę tę motywuje duchowieństwo w sposób następujący: Jeszcze nie zostało uwzględnione sprawiedliwe żądanie duchowieństwa katolickiego o zwrot zatrzymanych w czasie walki kulturowej w Prusach 16 milionów; dopiero wten czas udzieli duchowieństwo swej pomocy.

— „Kölnische Volksztg.“ donosi: Tegoroczne generalne zgromadzenie niemieckich katolików odbędzie się w dniach 2 do 6 września w Fryburgu w Bryzgowii. Spodziewają się wielkiego udziału w Alzacji.

### ZIEMIE POLSKIE.

Warszawa. Moskale, idąc za przykładem jaki im daje miły ich sąsiad, wysilają się na wszelkie sposoby, żeby w Królestwie Polskiem o ile możliwości zacierać ślady polskości.

7) przy rozpisywaniu, urządzeniu i odbywaniu składek, kolekt itp. na kościelne dobroczynne lub szkolne cele zewnątrz budynków kościelnych;

8) przy obracaniu kościelnego majątku na inne jak kościelne, dobroczynne lub szkolne cele w obrębie gminy.

W przypadku pod tym Nr. 8 wymienionym uważa się przyzwolenie za udzielone, jeżeli władza państwowa nadzorczą, w przeciągu trzydziestu dni od udzielenia jej uchwały, takowej się nie sprzeciwi.

9) przy rozkładach opłat na członków gminy. W przypadku od 9 szczególnie należy odmówić przyzwolenia, jeżeli zachodzą wątpliwości czy nałożenie opłaty jest w porządku (ordnungsmässig) czy stopa składkowa jest właściwą, lub osoby zobowiązane są w możności uiszczenia się.

Co do darowizn i rozporządzeń na przypadek śmierci, (letztwillige Zuwendungen) pozostaje przy prawie z 23 lutego 1870.

§ 51. Dozór kościelny do prowadzenia procesów niepotrzebuje upoważnienia z strony jakiegokolwiek władzy państwowej lub kościelnej.

Świadczenia co do legitymacji dozoru kościelnego do zatwierdzenia spraw prawnych, lub co do faktycznego położenia, zasadniczego pretensje wolności od opłaty kosztów, są ważne tyl-

kie dosyć na tem, że po szkołach nawet ludowych zaprowadzili język rosyjski jako wykładowy, że wszelkie pedania do władz rządowych nakazują pisać w tymże języku, że urzędników tak administracyjnych, jak sądowych, o ile są Polakami, albo usuwają zupełnie z zajmowanych posad, albo „dla dobra służby“ przenoszą w odległe strony czysto rosyjskie, nawet nie przepuszczają teraz tabliczkom po stacych kolejowych zawierającym dla wygody podróżnych wiadomości o odległości jednej stacji od drugiej i inne szczegóły ich obchodzące i pousuwali je na całej kolei żelaznej, z Warszawy do Wiednia prowadzącej że ich napisy były zrobione w języku polskim.

Nadto całej służbie kolejowej przykazano surowo, żeby podróżnym, zapytującym się o jakie szczegóły jazdy, odpowiadali tylko po rosyjsku.

Na taką zaciekłość płomienną, zbliżającą się już nieomal do kołowaczyny umysłowej, oburzają się nawet sami Niemcy, z których niejeden, mianowicie jeżeli ma stósunki z Królestwem rozmówić się umie jako tako po polsku, a o języku rosyjskim najmniejszego nie ma wyobrażenia, bo go w interesach swych wcale nie potrzebuje.

Z Warszawy telegrafują do „Berl. Tgbl.“, że w ostatnich dniach aresztowano w Lublinie i Iwangrodzie dziewięciu oficerów i stawiono ich pod sąd wojenny. Powód aresztowania nieznany; obiega pogłoska, że aresztowani znajdują się pod zarzutem należenia do spisku nihilistycznego.

— „Dziennik Łódzki“ donosi, że gubernator piotrkowski wydał do naczelników powiatów i policmajstrów okólnik, oznajmijający im, że izraelici, poddani zagraniczni, nie mający — według znanej ustawy — prawa pobytu w Rosyi, muszą zobowiązać się do opuszczenia Królestwa w przeciągu miesiąca. Po upływie czterech tygodni ma być gubernatorowi przedstawiony dokładny spis izraelitów, którzy się do powyższego rozporządzenia nie zastosowali. Właściciele zakładów przemysłowych, w których izraelici pracują, będą podlegali karze, gdyby chcieli zatrzymać ich w Królestwie. Okólnik ten nosi datę 4 maja.

### WŁOCHY.

Rzym. Papież wystosował z okazji zniesienia niewolnictwa w Brazylii encyklikę do episkopatu brazylijskiego („In plurimis“), w której głosi, że mu nie był żaden z drów, który u jubileusz otrzymał, miłszym, nad zniesienie niewolnictwa w Brazylii, jak to już w roku zeszłym posłowi brazylijskiemu oświadczył. Papież uznaje starania cesarza i regentki w tym względzie poczynione, mówi o nauce chrześcijańskiej o niewolnictwie i wolności i podnosi, jako wskutek grzechu pierwotnego rodzaj ludzki się poniżył, i jak u wszystkich, nawet cywilizowanych narodów — tak Greków, jak i Rzymian — egzystowało prawo, na mocy którego część ludności była rzeczczą oddaną na własność i kaprys swego pana. Od samego początku głosiło chrześcijaństwo równość wszystkich ludzi, każąc równocześnie uległość, by nie wywołać ogólnego nieporządku. Papież przypomina następnie wszystko, co jego poprzed-

ko jeżeli udzielone są przez władzę państwową nadzorczą.

§ 52. Władza nadzorcza państwowa ma prawo przeglądania statutu i zaopiniowania pozycji sprzecznych z prawem. Pozycyi zakwestionowanych nie wolno wykonywać. (In Vollzug setzen.)

§ 53. Jeżeli dozór kościelny lub reprezentacja gminy wzbrania się prestacje, (Leistungen) które do majątku kościelnego pokryte być winny, albo na parafianach lub innych ku temu zobowiązanych ciężką umieścić w etacie, ustanowić, lub na takowe przyzwolić, to tak władza biskupia jak i władza nadzorcza państwowa, za wzajemnem porozumieniem się, mają prawo umieścić je w etacie i wydać dalsze potrzebne rozporządzenia.

W tymże samem przypuszczeniu władze te mają prawo rozporządzić sądowe dochodzenie pretensyi kościoła, probostwa, gminy i mas majątkowych, znajdujących się w zawiadywaniu dozoru kościelnego, mianowicie też pretensyi do wynagrodzenia, wynikłych z przeciwnego obowiązkom postępowania duchownego lub innego służ kościoła, i przedsięwziąć potrzebne ku temu środki.

§ 54. Rachunki roczne władzy nadzorczej państwowej udzielone być winny celem zbadania czy administracja prowadzona była wedle statutu.

§ 55. Królewskie rozporządzenie orzecz-

niey na korzyść niewolników czynili — począwszy od Adryana I. który im udzielił prawo małżeńskie, przypomina Piusa II i Leona X, którzy czynili w Hiszpanii i Portugalii starania w celu zniesienia niewolnictwa, Piusa VII, który sprawę tę poruszył na kongresie wiedeńskim, a w końcu Grzegorza XVI, który handlarzy niewolnikami potępił. Papież zaleca w końcu biskupom brazylijskim, aby rząd cesarza wspierał.

## Wiadomości miejscowe i potoczne.

**Bytom.** Już to po raz drugi tego roku stało się nieszczęście na kopalni „Hohenzollern“ przy spuszczeniu górników. Z czterech spuszczaćcych się, 2 odniosło znacznie większe uszkodzenia. Jak słychać, to tychże „szali“ już więcej do tego używać nie będą.

z Tarnowskie Góry, 26 maja. Dziś odjechała z tą deputacją miejską z burmistrzem na czele do Berlina, aby wyjednać przejęcie na rachunek państwa tutejszej szkoły realnej.

z Katowice, 25 maja. Dziś nadszedł tu kolejną żelazną z Polski przez Sosnowice transport wieprzy, składający się z 48 wagonów, a w których było około 1200 sztuk.

W Kandzierzynie dnia 17 b. m. zderzyły się dwa pociągi towarowe. Lokomotywy uszkodzone, a ośm wagonów się zdruzgotało. Z ludzi nikt nie poniósł ran.

z Opole. Pomiędzy większemi dziećmi występuje tu tyfus. W tutejszej wyższej szkole żeńskiej, pomiędzy 250 uczennicami zachorowało już 35.

W Gogolinie splanęło w przeciągu 3 godzin 24 tm. 6 domów i dwa chlewy. Wiatr był dość ostry, dla tego pożar prędko się szerzył a wielu ledwo z życiem uszło. Obok inwentarza spaliło się i 600 M. pieniędzy. O ratunku nie było wcale mowy.

**Góra św. Anny.** To nasze tak powabne, sławne a święte miejsce na Górnym Śląsku, staje się coraz to miłsze, coraz piękniejsze. Kto nie był tamże już lat kilka, ten spostrzeże dziś wszędzie wielkie zmiany, które postępują coraz to dalej. Kościół pięknie odmalowany a przed tymże piękna nowa kaplica z długą balustradą, pod którą w czasach odpustów komunikować się będzie. Na kalwaryi zaś na każdym kroku widać mocno przyłożoną rękę w ulepszeniach. Kaplice po-odnawiane do których sprowadzane bywają w miejsce starych a lichych obrazów kosztowne rzeźbione stacye z Monachium. Coś wspaniałego i bardzo budującego! Takich już mamy cztery. Widząc zaś tę gorliwą pracę naszych drogich a kochanych OO. Franciszkanów pod każdym względem, nie dziw więc, że miejsce te święte stało się jakby magne-

którym władzom państwowym przynależy się wykonywaniu praw nadzoru w §§ 48, 50 do 52, 53, 54 wymienionych.

## XI. Postanowienia końcowe i przechodnie.

§ 56. Przepisy prawa niniejszego nie mają zastosowania do gmin katedralnych, wojskowych lub instytutowych.

§ 57. Od dnia 1 Października 1875 prawa przysługujące wedle niniejszego prawa dozorowi kościelnemu i reprezentacji gminy, niemogą być wykonywane przez inne osoby lub władze jak w tem prawie wymienione.

Jeżeli wedle istniejącego dotychczas prawa organom kościelnym, (dozorom kościelnym, radcom fabrycznym, mistrzom kościelnym, reprezentantom i t. d.) przysługiwały inne jeszcze prawa oprócz zawiadywania majątkiem, prawa te, jeżeli przez bezpośrednio do zawiadywania majątkiem powołane organa wykonywane bywały, przechodzą na dozór kościelny, w każdym innym razie na reprezentację gminy. Jeżeli takowa nie istnieje, to i praw reprezentacji gminy przysługujących przestrzega dozór kościelny.

§ 58. Prawa władzom biskupim prawnie co do zawiadywania majątkiem kościelnym przysługujące, pozostają w zawieszeniu, dopóki władza

tyczne, które wielką swą siłą przyciąga rocznie z bliska i daleka tysiące pielgrzymów do siebie.

Wrocław. Kuratus ks. Teofil Schoeneich z Rudy mianowany został proboszczem w Zaborzu. — Administrator ks. Szymon Korpak prob. w Rybnie. — Dziekan ks. Antoni Kokorski z Lubomia prob. w Łące Paulinów. — Ks. Tomasz Tonk prob. w Gamowie. — Ks. Tschirner w zakładzie karnym w Brzegu prob. w Góscinie. — Ks. Teodor Myśliwiec w Namysłowie prob. w Krzyżowicach archipresbyterat rychtalski. — Administrator ks. Józef Sappelt prob. w Kocerkach.

W Monasterze odbywa się obecnie wystawa rybołówstwa, która ma być bardzo ciekawa i wykazuje wszelkie postępy rybactwa.

## Rozmaitości.

\* Minister rolnictwa postanowił, że w prowincjach wschodnio- i zachodnio-pruskiej, w Poznaniańskim, Brandenburgii itd. udzielać się na premie państwowe tylko za rodzaje koni, które nadają się do hodowli koni przydatnych dla remonty armii. To rozporządzenie zastosowane będzie już w roku bieżącym.

\* Ciekawy wybryk przyrody okazał się w Czartagnola w Szwajcaryi południowej. Pewna kobieta, nazwiskiem Rezzonico, powiła sześcioro dzieci od razu, czterech chłopów i dwoje dziewcząt. Wszystkie przyszyły na świat żywe, atoli wkrótce po urodzeniu cały póluzia aniolków poleciał znowu do nieba. Pani Rezzonico posiada już więcej zdrowo chowających się dzieci, liczy dopiero 34 lat, a pan Rezzonico nie o wiele starszy. Jeśli tak dalej pójdzie, ród Rezzoników nie prędko zaginie.

\* Kobiety w Ameryce. Pod koniec miesiąca marca r. b. odbył się w Waszyngtonie międzynarodowy kongres kobiecy, w którym wzięło udział około 3000 delegatek z Ameryki, a nawet z wielu krajów europejskich. Treść przemowy przewodniczącej kongresu była następująca: Przed 150 laty kobiety wykluczone były od wszelkich zawodów publicznych, a nawet od pracy w przemyśle. Obecnie mieszka w Ameryce przeszło 2000 kobiet, posiadających dyplomy doktorów medycyny, kilkaset adwokatów, a nawet jedno z najlepszych pism prawniczych w Chicago wychodzi pod redakcją kobiety; kobiety są dalej, profesorami uniwersytetów, astronomii, literatkami. Tysiące kobiet redagują pisma publiczne; w samym Nowym Jorku pracuje około 200 dziennikarek. Szkołami publicznymi kierują przeważnie kobiety, a liczba nauczycielek dosięga poważnej cyfry 100000. Prócz tego kobiety są wybornymi buchalterkami w pierwszorzędnych zakładach przemysłowych, w fabrykach itp. W departamentach administracyjnych jest 2000 do 3000 urzędników kobiet, pobierających od 700 do 3000 dolarów rocznej pensji. W dwu terytoryach i w jednym Stanie kobiety posiadają prawo głosu przy wyborach; w wielu miastach są wyborczyniami do

biskupia wzbrania się poddać niniejszemu prawu lub dopóki odnośny urząd biskupi nie jest w sposób prawny obsadzony lub zawiadywany.

Władzę biskupią należy uważać za wzbraniającą się, jeżeli w przeciągu dni trzydziestu po odebraniu wezwania ze strony naczelnego prezesa nie zda oświadczenia, że przepisom niniejszego prawa zadość czynić zamierza.

Prawa przysługujące władzom biskupim przechodzą w takim przypadku na odnośną władzę państwową.

§ 59. Wszelkie przepisy prawa temu przeciwnie, bądź zawarte w istniejącem w różnych częściach kraju prawie powszechnem, prawach prowincjonalnych, miejscowych lub ordynacjach miejscowych, bądź na obserwancji i zwyczaju oparte, niniejszem się znoszą.

§ 60. Ministrowi spraw duchownych poleca się wykonanie niniejszego prawa.

Tenże jest mocen, że względu na szczególne miejscowe lub inne stosunki, jako i szczególne dla zarządu majątkowego istniejące urządzenia, termin wykonania w § 57 ustęp 1 oznaczony przedtłużyć.

W moc dowodu własnoręczny nasz podpis i przyciśniona pieczęć królewska.

Dano u wód w Ems 20 Czerwca 1875.

(L. S.) Wilhelm.

Księżę Bismarck. Camphausen. Hr. Eulenburg. Leonhard. Falk. v. Kameke. Achenbach. Friedenthal.

rad municypalnych, a w mieście Oskalosa, w stanie Kansas, cały zarząd miasta na mocy wyborów przeszedł w ręce kobiet. Przewodnicząca wspomnianego kongresu oświadczyła, że emancypacja kobiet od lat 25 postępuje olbrzymim krokiem naprzód. Czy tylko nie zanadto prędko?—

## ZARTY.

\*\* Chłopek (w oberzy): wiele mam do płacenia! — Markę i dwadzieścia fenigów. — Nie będzie to taniej? — Nie! tu się nie handluje. — Ale przecież ja znam nieboszczyka waszego wujaszka. —

\*\* Malarz: Wierz mi pan, że często w czasie malowania taka opanuje mnie niechęć, że najmilej pędzę potrasakałbym na drobne kawałki.

Słuchający: Bardzo wierzę! To ustawiczne smarowanie musi się przecież raz oprzykrzyć.

\*\* Ojciec: Drogi panie! z moim wyrodnym sięciem jest niedowytzymańca. Zamiast pracować, to tylko pieniądz lekkomyślnie marnotrawi!

Pan: Trzeba się starać, aby go odwieść z tej drogi. Ojciec: To właśnie! kiedy on pierwszego lepszego osła więcej słucha aniżeli mnie! Idz pan do niego a może te skutkować będzie.

\*\* W kąpieli, do doktora: Panie, doktorze! Przecież proszę jeżeli śmiem zapytać: Na jakie choroby są tutejsze pańskie kąpiele?

Doktor: Głównie dla chorych na płuca.

Pani: A więc nie na bladaczkę, jak mi radzono?

Doktor: O, także skutecznie!

Pani: Widzi pan, ja mam tu dwie niewydane jeszcze ośreżki. —

Doktor: O spodziewam się, że tutejsza kąpiel wiele pomoże. —

## (Nadesłano.)

**Nadzieja.** Elbing. Po użyciu 2 flaszek miodziołkowego C. Lücka z Kołobrzegu, moje długoletnie cierpienia znacznie się polepszyły, a wnosząc z tych, po dalszym użyciu, nadzieja całkowitego wyzdrowienia.

Kleefeld sługa sądowy.

Do dostania flaszka po 1 M. — 1,75 i 3,50 w Bytomiu u p. Artura Hoppe, w Tarnowicach u aptekarska p. Jeziorkowskiego, w Królewskiej Hucie u p. Karola Czichos, w Katowicach w aptece pod orłem na ulicy Fryderyka Nr. 8., w Raciborzu u p. Jana Bolik, w Opolu u p. M. Wagnera.

## Prośba do Matki Najświętszej

(w dzień ostatniego Maja).

Bogarodzico! Matko pocieszenia!  
Dzisiaj ostatni dzień Maja upływa!  
Racz przyjąć modły i nasze westchnienia  
I wejrzeć na nie Matko litościwa.

Przysługi nasze u stóp Twoich złożone,  
To dzieci Twoich ofiary ubogie,  
Weź serca nasze pod Swoją obronę,  
Niechaj Ci będą dziś i zawsze drogie.

Bo serca ludzkie to są owe role,  
Na które pada ziarneczko po ziarnie  
Boskiej nauki — a czasem kłakole...  
Pielęgnuj kwiaty — niech nie giną marnie.

Niech kwiat miłości rozrasta się w duszy,  
Skrapiaj go łaską — tą niebieską rosą,  
Chwast nienawiści niech go nie zagluszy,  
Kwiaty i owoc niech się w górę wznoszą.

Walką, cierpieniem zachwianą nadzieję,  
Tylekroć razy już w życiu zlamaną,  
Ratuj Maryo! niechaj nie więdnije,  
Niech listki świeże, niech znowu powstaną.

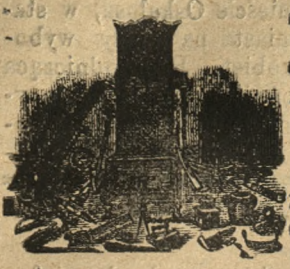
Bo z Wiary świętej — sprawiedliwy żyje!  
Jak twierdzi księga nowego zakonu;  
Kto silnie wierzy, ten kocha Maryę,  
I wytrwa w wierze aż do życia zgonu.

O daj nam Wiarę tak wielką i silną,  
Jak była Twoja — Matko litościwa:  
Niech nas prowadzi drogą nieomylną,  
Którą wskazałaś — Panno miłościwa.

Przyjm więc te serca pod Swoją obronę,  
Bądź nam wśród świata tarczą i opieką,  
Kwiaty przez Ciebie Maryo strzeżone  
Burze nie zniszczą, upały nie spieką.

A gdy nadejdzie Maryo godzina  
1 rozkaz Syna by zostały święte!  
Przyczyn się, przyczyn! do Twojego Syna  
By dla nas były na wieniec przyjęte!

Ks. M.



# Franc. Letzel

w Bytomiu ul. Długos przy  
Bulewarze Nr. 32  
poleca wielki swój skład  
żelaza, wszelkich wyrobów z żelaza,  
ocelu, blachy itp. jak i różne ma-  
szyny gospodarcze.

Polecam po najtańszych cenach mój wielki  
skład pięknie palących się

## Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,30  
3,50 i t. d. i t. d.

## Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom. **FR. ZAWISCHA.**

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnowicka Nr. 36.

# TROCINY

jednokonną furę sprzedaje po 1 M. 25 fen-  
**S. Goldstein'a** pila parowa  
w Bytomiu (Beuthen O.-S.)

Prawnie zastrzeżona  
najlepsza

# Papa na dachy

wielokrotnie premiowana i urzędowo podszu-  
kana a należąca do pierwszej klasy co do  
trwałości od ognia, jak i nieprzemakalna, ze  
starych a znanych sławnych fabryk

**Georg Friedrich & Comp.**  
Wrocław (Breslau).

jest zaopatrzona w etykiety tejże firmy a do dosta-  
nia prawie u wszystkich kupców na Gór-  
nym Ślązku.

## Szanownym Wiarusom

Królewskiej Huty i okolicy polecam  
**mój warsztat blacharski,**  
jako też polecam się także do

## nakrywania dachów

różnych budynków, blachą cynkową, lupkiem, cementem,  
papą przy kilkuletniej gwarancji, także na odpłatę. Rzetel-  
ne i sumienne wykonanie przyrzekając, proszę szanownych  
Wiarusów o łaskawe poparcie mnie licznymi zleceniami.

**Fr. Sadowski, mistrz blacharski**  
w Królewskiej Hucie, Krozprinzenstrasse nr. 84.

## Niemiecka

# Wystawa gospodarcza w Wrocławiu, od 7 do 11 czerwca 1888.

**340 koni, 1150 bydła rog., 1450  
owiec, 440 wieprzy, ptastwa, pszczoł  
nagrodowe kucie, popis siły u wo-  
łów, próby strzyżenia owiec Merino,  
popis maszyn rozstrząsających mie-  
rzwę i rozdzielacza gnojówki, go-  
spodarcze wyroby i środki  
pomocnicze.**

Nagrody: 55,000 marek w gotówce, liczne  
dyplomy honorowe.

**Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft.**

## BAHNHOF - HOTEL

(E. Noak.)

Najwygodniejszy dla  
podróżnych.  
Pokoje od 1,50 M.  
Portyer przy każdym  
pociągu.

## Poezye

A. Mickiewicza  
wyszył w 4 tomach. Cena  
egzpl. 1 zlr. w oprawie płó-  
ciennej 1 zlr. 70 cent. Wy-  
syłka tylko za gotówkę z 25%  
bez zaliczki.

**K. Lukaszewicz,**  
księgarz we Lwowie (Lemberg).

# Moselweine

versendet in jedem Quantum  
**F. L. Laven,**  
Weinhandl. in Trier a. Mosel.

## Unsere Weltberühmte Cigarre

### Nr. 15. Kur und Gut

fein, leicht, angenehm pikant,  
versenden: 100 Stück gegen  
Einsendung

von 5 Mark

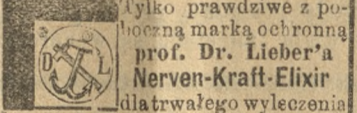
franko durch ganz Deutschland.  
Viele hundert  
lobende Anerkennungen.

**Haucke & Co.**  
Frankenstein i. Schb  
Versand-Abtheilung.

## Reiner guter Wein.

Rheinwein von 70 „ an per  
Moselwein „ 75 „ „ Liter  
Rotwein „ 90 „ „ „  
Vinum de vite „ 85 „ „ Fass.  
u. s. w. — Preislisten franco.

**Gustav Herrmann,**  
Weinhandlung,  
Rüdesheim a. Rhein.



Tylko prawdziwe z po-  
poczną marką ochronną  
prof. Dr. Lieber'a  
**Nerven-Kraft-Elixir**  
dla trwałego wyleczenia  
najbardziej cierpienia nerwo-  
wych, szczególnie bladaczki, uczu-  
cia lekliwego, bólu głowy, bicia  
serca, bólu łożadka itd. O bli-  
szych szczegółach dowiedzieć się  
można z cyrkularza dołączonego  
do każdej butelki, do nabycia za  
poprzednim nadesłaniem lub za-  
liżkę pocztową w aptekach, bu-  
telka po 1 1/4, 3 i 5 mrk. — Głó-  
wny skład: M. Schulz w Hano-  
werze. Składy: W starej aptece  
w Bytomiu; w aptece pod orłem  
w Katowicach; w apt. Eskulapa  
w Tarnowskich Górach; w aptece  
pod łabędziem w Raciborzu; w apt.  
w Bauerwitz; w aptece pod Mu-  
rzynem w Krotoszynie; w nowej  
aptece w Kempnie w Pozn.

Jest do wynajęcia  
**pomieszkanie**  
dla rzemieślnika, składające się z  
izby do pracy i pomieszkania, u  
p. **Wollnego**, partykularza w  
Zaborzu C.

## Ucznia

poszukuje drukarnia „Opiekuna  
Katolickiego. Zgłosić się do  
**Ks. Fr. Przynicznyńskiego.**

# Czcicielom Najsw. Panny Maryji!

Polecam przesławnie wykonany obraz cudownej **Matki  
Boskiej Piekarskiej**: olejodruk w wielkim formacie  
podług fotografii wziętej z cudownego obrazu wydany moim  
kosztem i nakładem, sztuka 2 marki. Czysty dochód w i-  
łości 50 fen. z każdego obrazu, jest przeznaczony na budowę  
**kalwaryi** w Piekarach. Handlerze otrzymają stósowny  
rabat.

**Fr. Schwider** w Niemiec. Piekarach.  
Poczta Scharley.

## Herrmann Leipziger

handel towarów żelaznych, Bytom rynek Nr. 6.

poleca:  
najlepszą **Papę** do pokrywania dachów  
rola po 2 M. i 2,50 M.

Cynkowe deseczki do prania po 50 fen. dzbaneczki  
do kawy po 60 fen., gwoździe, bukse, kosy i sier-  
py najlepszego gatunku, kubelki do ognia, garnki,  
ruszta i blachy do pieców, łyżki, noże i widelec,  
młynki do kawy, świeczniki, krzyże i lampki przed  
obrazami i wszelkie tem podobne artykuły po najtań-  
szych cenach.

**Wózki** dla dzieci od 9 mk. 50 fenigów.

Ulica piekarska Nr. 40.

## Gustav Paesler, malarz na porcelanie,

jedyny w tutejszej okolicy,  
poleca się

do wykonywania wszelkich napisów  
i ozdób na porcelanie.

Wypala także we szkłe nazwiska, mo-  
nogramy itp. podobnie do wyrznięcia a o połowę  
taniej.

Ulica piekarska Nr. 40.

## HAMBURGSKO-AMERYKAŃSKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE ŻEGLUGI PAROWEJ.

Bezpośrednia niemiecka komunikacja pocztowa  
pomiędzy **Hamburgiem** a **Nowym Yorkiem**  
w każdą środę i niedzielę,  
pomiędzy **Havrem** a **Nowym Yorkiem**  
w każdy wtorek,  
pomiędzy **Szczecinem** a **Nowym Yorkiem**  
co 2 tygodnie,  
pomiędzy **Hamburgiem** a **Indiami Zach.**  
4 razy miesięcznie,  
pomiędzy **Hamburgiem** a **Mexykiem**  
raz w miesiąc.

Parowce pocztowe tego Towarzystwa dają bardzo dobrą  
sposobność do podróżowania w kajutach i w środkowych  
przedziałach; utrzymanie w czasie podróży jest znakomite.  
Blizszych wiadomości udzieli A. Piskorsch w W. Strzelcach (Gr Strehlitz.)

## Stary browar miejski.

Niniejszem polecam Szano-  
wanej Publiczności Bytomia i  
okolicy sprzedaż

## codziennie świeżego młodego piwa.

Bytom. **Wal. Dinter.**  
Brauerstr. 7. (dawn. Niesel)

## Dobrym gospodyniom polecam:

Piękny cukier funt po 30 fen.  
Piękna farona „ „ 29 fen.  
Świeżo palona kawa funt po 1,10,  
1,20, 1,40, 1,60 M.  
1 funt twardego mydła . 25 fen.  
1 funt skróbku . . . . 25 „  
1 funt rozynków . . . . 40 „  
1 funt migdałów . . . . 80 „  
1 funt drożdży . . . . 60 „  
1 funt piękn. ryżu 15, 20 i 25 „  
jak i wszelkie inne towary po ce-  
nach najtańszych.

Bytom. **F. Buja.**  
Przy lazarecie knapszaftowym.

# Wielki skład TRUMIEN

od największych do najmniej-  
szych i od najdroższych do  
najtańszych, ma na składzie  
**Józef Rotter**  
mistrz stolarski w Lipinach.  
Skora i rzetelna usługa  
Pierwszy stolarz przy farze.